

Høringssvar fra Eidsvoll Arbeiderparti

Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven om krav til at trykte læremidler og læringsressurser skal være tilgjengelige i opplæringen i grunnskolen

Til: Kunnskapsdepartementet

Deres ref.: 26/3224

Eidsvoll, 9. september 2026

1. Vårt hovedsyn

Eidsvoll Arbeiderparti støtter forslaget om å lovfeste at trykte læremidler og læringsressurser skal være tilgjengelige i opplæringen i grunnskolen. Barn lærer å lese med bøker i hendene, og lærerne må ha en reell mulighet til å velge det læremiddelet som gir best læring.

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets program for 2025 til 2029, der partiet vil redusere skjermbruken i skolen og sikre elevene flere fysiske skolebøker, og med det vi selv arbeider for i Eidsvoll.

Vi sender dette svaret som parti. Høringen er ikke lagt opp til politisk behandling i Eidsvoll kommunes politiske organer, og den politiske posisjonen i kommunen har dermed ikke prioritert å behandle en sak som angår hvert eneste klasserom i Eidsvollskolen. Vi mener saken er for viktig til at Eidsvoll skal stå uten en stemme i høringen.

Som lokalparti ser vi hvordan nasjonale krav møter kommunale budsjetter. Derfor gjelder vår viktigste merknad finansieringen. Departementet skriver at kommunene bør kompenseres for deler av merkostnadene, og at det øremerkede tilskuddet til trykte lærebøker kan innlemmes i rammetilskuddet fra 2027. Etter vårt syn er dette den svakeste delen av forslaget. Et lovkrav uten krav til omfang, finansiert gjennom rammen, vil i praksis bli oppfylt ulikt fra kommune til kommune. Da er det barna som betaler for ulik prioritering i kommunene, og det har vi ikke råd til.

2. Hvorfor dette angår oss i Eidsvoll

Høringsnotatet dokumenterer godt hvorfor lesing må prioriteres. Andelen femteklassinger på laveste mestringsnivå i lesing har økt med seks prosentpoeng nasjonalt siden 2022, og norske tiåringer rapporterte lavest leseglede av alle de 65 landene som deltok i PIRLS 2021.

Vi kjenner igjen bildet hjemme. Folkehelseprofilen for Eidsvoll 2026 viser at 26 prosent av femteklassingene våre presterer på laveste mestringsnivå i lesing, mot 24 prosent i Akershus. Skoleåret 2020 til 2021 var andelen 30 prosent. Ungdata junior 2025 forteller at 35 prosent av elevene på 5. til 7. trinn i Eidsvoll ikke bruker noe tid på å lese bøker en vanlig dag etter skolen, mens 10 prosent leser en time eller mer. Andelen som bruker en time eller

mer på sosiale medier har økt fra 30 prosent i 2019 til 45 prosent i 2025. Gjennomføringen i videregående ligger på 78 prosent, mot 82 prosent i landet. For mange barn er skolen det stedet der de faktisk møter en bok.

Dette er også et spørsmål om rettferdighet. Høringsnotatet viser til at nesten halvparten av foreldrene opplever at digitale løsninger gjør det vanskeligere å følge opp barnas skolearbeid, og at Proba samfunnsanalyse ser en risiko for at digitaliseringen har svekket de mest utsatte barnas mulighet til å få hjelp hjemme. En bok i sekken er den korteste avstanden mellom klasserommet og kjøkkenbordet. Fellesskolen skal gi alle barn de samme mulighetene, uavhengig av hva foreldrene kan hjelpe med, og uavhengig av hvilken kommune de bor i.

3. Finansieringen må følge lovkravet

Departementet foreslår et lovkrav uten konkrete krav til omfang, og legger til grunn at kommunene kompenseres for deler av merkostnadene, blant annet ved at det øremerkede tilskuddet innlemmes i rammetilskuddet fra 2027. Vi har fire innvendinger.

For det første: En ny lovpålagt plikt bør finansieres fullt ut. Departementet erkjenner selv at det ikke er direkte samsvar mellom tilskuddet og kommunenes merkostnader. Når staten stiller krav, må staten også betale.

For det andre: Begrunnelsen for øremerking gjelder fortsatt. Da tilskuddet for 2024 ble lagt frem, forklarte kunnskapsministeren at pengene var øremerket for at foreldre, lærere og elever skulle kunne være trygge på flere nye trykte lærebøker, «uavhengig av kommunale prioriteringer». Lovkravet endrer ikke det budsjettpresset kommunene står i.

Skjermbrukutvalget pekte på at innkjøp av digitale enheter tar av kommunebudsjettene og kan gå på bekostning av trykte bøker, og Riksrevisjonen fant i 2025 at 37 prosent av lærerne i grunnskolen ikke kan velge mellom trykte og digitale læremidler. Høsten 2025 fortalte NRK om en skole der foreldrene startet innsamlingsaksjon fordi skolen ikke hadde råd til bøker. Det er nettopp slike forskjeller loven skal fjerne. Da kan ikke finansieringen samtidig gjøres mindre forpliktende.

For det tredje: Rammefinansiering rammer skjevt. Eidsvoll er en vekstkommune med nøktern drift. I Kommuneindeksen 2026 fra Agenda Kaupang er Eidsvoll nummer 29 av 357 kommuner på kostnader, mens kvaliteten i tjenestene rangeres som nummer 195. I en slik kommune finnes det lite å ta av. Penger som legges inn i rammen, konkurrerer med eldreomsorg, barnevern og alle andre lovpålagte oppgaver, og digitale lisenser er allerede en fast utgift som ikke forsvinner over natten. Resultatet blir at bøkene kommer der kommunen har rom for dem, ikke der barna trenger dem mest.

For det fjerde: Kommunene trenger forutsigbarhet. Lærebøker kjøpes inn over flere år og skiftes ut i takt med læreplaner og slitasje. Et tilskudd som forsvinner inn i rammen gir ikke det grunnlaget kommunene trenger for å planlegge innkjøp over tid.

Vi ber derfor departementet om å

- kompensere kommunene fullt ut for merkostnadene ved lovkravet, beregnet ut fra hva reell tilgang faktisk krever, og ikke bare ut fra det tilskuddet som allerede er gitt
- videreføre et øremerket, elevtallsbasert tilskudd i de første årene etter at loven trer i kraft, og først vurdere innlemming i rammen når en evaluering viser at tilgangen er blitt jevnere mellom kommunene
- sørge for at midlene ligger inne i statsbudsjettet for 2027, slik at kommunene kan planlegge innkjøp før skolestart i august 2027

4. Tilgang må bety tilgang i klasserommet

Departementet foreslår ingen krav til omfang og åpner for at klassesett på skolebiblioteket kan være tilstrekkelig. Vi forstår ønsket om lokal fleksibilitet, men ser en risiko for at «tilgang» blir oppfylt på papiret uten at det merkes i klasserommet. Skolebibliotekene er lovfestet, men det stilles ingen krav til bemanning eller kompetanse, og det gir store forskjeller mellom skoler, slik Fellesskoleutvalget nylig pekte på. I en kommune med spredt bosetting og flere små skoler er ikke et sentralt klassesett det samme som en bok på pulten.

Fellesskoleutvalget foreslo i NOU 2026:10 å lovfeste en plikt for kommunen til å sørge for at elevene i grunnskolen har tilgang til trykte læremidler i alle relevante fag. Vi ber departementet vurdere denne formuleringen. Som et minimum bør det gå tydelig frem av forarbeidene at tilgang betyr at elevene kan bruke trykte læremidler i opplæringen i de fagene der læreren velger det, og ikke bare at bøker finnes et sted på skolen.

Vi ber også om at Utdanningsdirektoratet får i oppdrag å utarbeide veiledning til kommunene, at tilgangen til trykte læremidler rapporteres nasjonalt, for eksempel gjennom GSI, slik at forskjeller mellom kommuner blir synlige, og at loven evalueres etter to skoleår.

Vi støtter departementets presisering av at digitale læremidler fortsatt skal brukes der det er hensiktsmessig, og at elever som trenger digitale verktøy, for eksempel elever med dysleksi, skal ivaretas. Balanse er målet, ikke et enten eller.

5. Øvrige merknader

Vi støtter at skoler godkjent etter privatskoleloven omfattes på lik linje med offentlige skoler. Vi ber departementet følge opp behovet for fysiske bøker også i videregående opplæring, slik notatet selv peker på. Og vi merker oss at høringsnotatet oppgir det samlede øremerkede tilskuddet både som 535 millioner kroner (punkt 5.2) og 525 millioner kroner (punkt 6), mens regjeringens egne pressemeldinger omtaler 115 millioner kroner i 2023, 300 millioner kroner i 2024 og 140 millioner kroner som kommunene kunne søke om i 2026. Vi ber departementet avklare tallgrunnlaget i det videre arbeidet.

6. Oppsummering

Eidsvoll Arbeiderparti ber Kunnskapsdepartementet om å

1. vedta lovkravet om tilgang til trykte læremidler og læringsressurser i grunnskolen

2. kompensere kommunene fullt ut for merkostnadene
3. videreføre et øremerket, elevtallsbasert tilskudd i de første årene etter ikrafttredelse, og vurdere innlemming i rammen først etter evaluering
4. vurdere Fellesskoleutvalgets formulering «i alle relevante fag», og som et minimum presisere i forarbeidene at tilgang betyr reell tilgang i klasserommet
5. sørge for veiledning, nasjonal rapportering og evaluering etter to skoleår
6. avklare tallgrunnlaget for det øremerkede tilskuddet

Med vennlig hilsen

Tove Heranger

leder, Eidsvoll Arbeiderparti

Rune Bjerkestrand

ordfører kandidat og medlem av Hovedutvalg for oppvekst og opplæring, Eidsvoll Arbeiderparti

Lena Frantzen

varaordfører kandidat og gruppeleder, Eidsvoll Arbeiderparti

Kilder

Kunnskapsdepartementets høringsnotat 19. juni 2026; Arbeiderpartiets partiprogram 2025 til 2029; NOU 2026:10 Fellesskolen; NOU 2024:20 Det digitale (i) livet; Riksrevisjonen, Dokument 3:17 (2024 til 2025); Folkehelseprofil for Eidsvoll 2026 (FHI); Ungdata junior 2025, Eidsvoll kommune; Oppvekstplan for Eidsvoll 2022 til 2032; Agenda Kaupang, Kommuneindeksen 2026; regjeringen.no, pressemeldinger 9. august 2023, 17. juni 2024, 26. mars 2026 og 19. juni 2026; NRK 11. november 2025.